

روش ارجاع و استفاده از آثار دیگران:

درس روش تحقیق پیشرفته

تدوین:

علیرضا خزایی

بر اساس فصل سیزدهم کتاب مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی دکتر محمدرضا حافظ نیا

مقدمه:

محقق ناگزیر است از آثار و نوشته‌های دیگران استفاده نماید یا حاصل زحمت و دسترنج سایرین را مورد بهره‌برداری قرار دهد. استفاده از منابع و آثار دیگران تابع مقررات و آداب خاصی است که در این قسمت به آن پرداخته می‌شود.

مقدمه

**فصل ادبیات و مبانی نظری پژوهش پر ارجاع ترین فصول پژوهش هستند.
دومین حوزه بهره گیری از آثار دیگران، تهیه و گردآوری اطلاعات اختصاصی و ویژه
موضوع تحقیق (یافته های تحقیق) در پژوهشهای کتابخانه ای است.**

محقق به هنگام استفاده از موارد زیر باید حتما مشخصات منبع را ذکر کند:

نقل قولها اعم از مستقیم و غیر مستقیم؛
جداول و نیز آمارهای منفرد بین متن؛
اشکال و پیکرها نظیر نقشه، نمودار، طرح و تصویر؛
وقایع و رخدادها؛
اظهارات شفاهی یا کتبی افراد؛
تعریف مفاهیم و اصطلاحات؛
قضایا و گزاره های کلی نظیر قوانین و حقایق علمی، مدلها و نظریه ها؛
اسناد و مدارک.

ضرورت ذکر استفاده از منابع دیگران:

- (۱) ارزش کار تحقیق بالا می‌رود.
- (۲) عناوین مربوط به یک موضوع تحقیق را گردآوری می‌نماید و نشان می‌دهد که محقق بر تحقیق خود مسلط بوده است.
- (۳) احترام به حقوق دیگران است.

علامت حق چاپ:

علامت حق چاپ محفوظ در اکثر آثار انگلیسی حرف c در داخل دایره © که از حرف اول اصطلاح copyright گرفته شده و معرف این نکته است که حقوق در اختیار دارنده ی آن (مؤلف یا ناشر) است و بهره برداران می توانند با مجوز از آن استفاده کنند.

انواع نقل قول

نقل قول مستقیم:

عبارت است از انتقال بخشی از متن یا نوشته، منبع مورد نظر به گزارش تحقیق، بدون کم و کاست.

نکاتی در مورد نقل قول مستقیم:

(۱) اگر نقل و قول در حد یک یا دو جمله باشد.

(۲) اگر نقل و قول بیش از دو جمله باشد.

اگر نقل قول کمتر از دو جمله باشد:

محقق آن را در متن نوشته می آورد ولی باید ابتدا و انتهای آن را به وسیله گیومه یا برجسته نما ببندد.

اگر نقل قول بیشتر از دو جمله باشد:

(۱) محقق ممکن است آن را با حروف کوچکتر بنویسد.

(۲) ممکن است طول خطوط آن کمتر از خطوط گزارش باشد.

(۳) ممکن است محقق در پایان نقل و قول و بالای سمت چپ آخرین حرف از آخرین کلمه نشانه ارجاع بگذارد.

نقل قول غیر مستقیم:

در نقل قول غیر مستقیم محقق ناچار نیست عین مطلب را که از منبع یا اثر برگرفته ذکر کند. بلکه برداشت خود را از مطلب به رشته تحریر در می آورد.

مشخصات منبع یا مرجع در پاورقی یا پایان فصل:

(۱) مقاله‌ها: نام خانوادگی و نام پدید آورنده یا نویسندگان؛ نام یا عنوان مقاله؛ نام مترجم یا مترجمین؛ نام مجله؛ دوره یا سال؛ شماره مجله (تاریخ)؛ شماره صفحه.

(۲) کتاب‌ها: نام خانوادگی و نام پدید آورندگان یا صاحب کتاب؛ نام و عنوان کتاب؛ نام مترجم یا مترجمین؛ عنوان سلسله انتشارات و شماره آن؛ شماره جلد؛ شهر محل انتشار اثر؛ ناشر؛ نوبت چاپ؛ تاریخ نشریه؛ شماره صفحه.

(۳) نشریه‌ها: نام موسسه، عنوان نشریه، شماره نشریه، تاریخ نشر، محل انتشار، شماره صفحه.

مشخصات منبع یا مرجع در پاورقی یا پایان فصل:

۴) پایان نامه‌های تحصیلی و گزارش‌های تحقیق: نام خانوادگی و نام نویسنده؛ عنوان رساله یا گزارش؛ نام ناظر یا استاد راهنما؛ وضعیت گزارش از حیث انتشار یا علوم انتشار؛ مقطع تحصیلی، نام دانشگاه یا موسسه مجری تحقیق، محل موسسه، تاریخ انجام تحقیق، شماره صفحه.

۵) جزوه‌های درسی: نام خانوادگی و نام نویسنده، عنوان جزوه، وضعیت انتشار، نام دانشکده یا دانشگاه مربوط، محل آن؛ تاریخ انتشار؛ شماره صفحه.

۶) یادداشتهای درسی در کلاس: نام خانوادگی و نام استاد؛ عنوان درس، نام دانشکده یا دانشگاه مربوط، تاریخ.

مشخصات منبع یا مرجع در پاورقی یا پایان فصل:

- ۷) نامه‌ها: نام خانوادگی و نام نویسنده؛ سمت و عنوان نویسنده؛ تاریخ تحریر؛ محل تحریر.
- ۸) اسناد و مدارک: نام موسسه مربوط، نوع سند و مدرک؛ شماره ثبت؛ تاریخ تحریر؛ محل تحریر.
- ۹) اخبار رسانه‌های جمعی: نام و عنوان رسانه (رادیو و تلویزیون)؛ ساعت پخش خبر؛ روز پخش خبر.
- ۱۰) مصاحبه‌ها: نام خانوادگی و نام مصاحبه شونده؛ سمت مصاحبه شونده؛ نام مصاحبه‌گر؛ عنوان مصاحبه؛ تاریخ مصاحبه؛ محل مصاحبه.

مشخصات منبع یا مرجع در پاورقی یا پایان فصل:

(۱۱) مقاله چاپ نشده سمینارها: نام و نام خانوادگی نویسنده، عنوان مقاله یا تحقیق چاپ نشده؛ وضعیت ارائه در سمینار علمی؛ محل سمینار، مجری سمینار؛ تاریخ برگزاری سمینار.

(۱۲) مقاله های چاپ شده در همایشها: نام خانوادگی و نام نویسنده؛ عنوان همایش (کنفرانس یا سمینار) نام برگزار کننده؛ نام و نام خانوادگی تنظیم کننده یا گردآوری کننده (در صورت موجود بودن)؛ مکان برگزاری همایش؛ تاریخ چاپ مجموعه مقالات همایش.

(۱۳) منابع اینترنتی: این منابع در واقع در فضای مجازی قرار دارند ولی مشخصات آنها نظیر مشخصات فضای واقعی (کتابخانه ای) است. در پایان مشخصات منبع شناسه سایت اینترنتی ذکر می گردد.

موفق و پیروز باشید

مهرماه - ۹۶